Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערן
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפפאנג דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפינדעט זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נר' 1.
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פרייטאג,
אונד קאָסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פיערטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.

פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פיערטעליאהריג 2 " " 75 " " "

Nr. 109, זיעבענטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאג ג' טבת ה.ת'ר'ל'ו'. — Pest, den 31. Dezember 1875.

דער יידישע שולפאָנד.

עס איזט בעקאננט, דאס איין טהייל דער פראָצענטען דעם יידישען שולפאָנדעס פאָם קולטוס-מיניסטעריאום צור אונטערשטיטצונג יידישער פאָלקסשולען פערווענדעט ווירד. דיא סוממע, וועלכע פיר דיעזען צוועק פערווענדעט ווירד, איזט ניכט אללע יאהר איינע גאנץ גלייכע. עס הענגט עבען פאָם קולטוס-מיניסטעריאום אב, דיא סוממע צו בעשטיממען, וועלכע אין דיעזעם אָדער דעם אנדערן יאהרע צור אונטערשטיטצונג דער פאָלקס-שולען פערווענדעט ווערדען זאָלל. וויא וויר בעריטס אין אונזערער לעטצטען נוממער קורץ מיטגעטהיילט האבען, האט דאס קולטוס-מיניסטעריאום אין איינעם ערלאססע פאָם 24-טען דעצעמבער פיר דאס יאהר 1876 דען בעטראג פאָן 33807 גולדען צו פאָלקס-שול-צוועקען בעשטיממט. ביי דען פיעלען יידישען פאָלקסשולען אים לאנדע, וועלכע אויף איינע זאָלכע אונטערשטיטצונג דרינגענד אנגעוויעזען זינד, ערשיינט דיעזע סוממע געוויס ניכט אלס אויסרייכענד. אים פערגאנגענען יאהרע האט דאס קולטוס-מיניסטעריאום דען בעטראג פאָן 38000 גולדען צו גונסטען דער יידישען פאָלקס-שולען הערגעגעבען. דיא פאָלקס-שולען ערהאלטען אלזאָ היער אום 4193 גולדען וועניגער אלס אים פאָריגען יאהרע. אים גאנצען גענאָממען, ווירד יעדערמאנן לייכט איינזעהען, דאס עס זיך היער איינענטליך אום איינע אונטערשטיטצונג האנדעלט, פאָן דער דיא פאָלקס-שולען ניכט לעבען אונד ניכט שטערבען קאָננען.

אבער דער ערוועהנטע ערלאס דעם קולטוס-מיניסטעריאומס ערהאָלט נאָך איינען זעהר וויכטיגען פונקט, דער נאָך צווייא זייטען הין דיא פאָללסטע בעאכטונג פערדיענט. ביזהער וואורדע נעמליך דיא סוממע, וועלכע פאָם קולטוס-מיניסטעריאום פיר פאָלקס-שולען בעשטיממט וואורדע, אין צווייא גלייכע טהיילע געטהיילט. דיא איינע העלפטע ערהיעלט דיא קאָנגרעס-קאנצלייא צור פערטהיילונג אן דיא קאָנגרעס-געמיינדען, וועהרענד דיא אנדערע העלפטע דער יידיש-אָרטהאָדאָקסען-קאנצלייא איבערגעבען וואורדע צור פערטהיילונג אן דיא אָרטהאָדאָקסען געמיינדען. זאָ ערהיעלט אים פאָריגען יאהרע פאָן דען, צו פאָלקס-שול-צוועקען בעשטיממט געוועזענען 38000 גולדען, יעדע קאנצלייא 19000 גולדען. דיא זאָגענאננטען שטאטוס-קוואָ-געמיינדען, וועלכע ניכט דער קאָנגרעס-פארטייא אונד אויך ניכט דער אָרטהאָדאָקסען-פארטייא זיך אנגעשלאָססען, ערהיעלטען פיר איהרע פאָלקס-שולען עבען גאר קיינע אונטערשטיטצונג.

היער האט זיך דאס קולטוס-מיניסטעריאום אנדערס בעזאָננען. עס דאכטע זיך: ווארום זאָללען דענן יענע געמיינדען, וועלכע ניכט דעם קאָנגרעס אונד אויך ניכט דער אָרטהאָדאָקסיע אנגעהאָרען, פאָן יעדעם נוטצען אם יידישען שול-פאָנדע אויסגעשלאָססען ווערדען? ווארום זאָללטע מאן דענן איהרע פאָלקס-שולען אָהנע אונטערשטיטצונג לאָססען? — דעסהאלב בעשלאָס דענן אויך דאס קולטוס-מיניסטעריאום אין ערוועהנטעם ערלאססע, דאס פאָן דען 33807 גולדען, וועלכע פיר דיעזעס יאהר צו פאָלקס-שול-צוועקען פערווענדעט ווערדען זאָללען, יעדע דער ביידען קאנצלייען 14000 גולדען ערהאלטע. דאס מאכט צוזאממען 28000 גולדען אוים, וועהרענד דאס קולטוס-מיניסטעריאום 5807 גולדען צוריקבעהאָלט צור פערטהיילונג אן דיא שטאטוס-קוואָ-געמיינדען, וועלכע ביז יעטצט פאָן דען פראָצענטען דעם שול-פאָנדעס נאָך גאר ניכטס ערהאלטען האבען.

היערויס ערזיעהט מאן נון, דאס היער פיר דיא אונטערשטיטצונג דער פאָלקס-שולען ניכט בלאָס איינע געריגערע סוממע אלס אים פאָריגען יאהרע בעשטיממט וואורדע, זאָנדערן דאס דיעזע געריגערע סוממע אונטער איינע גראָססערע אנצאהל פאָן געמיינדען צור פערטהיילונג געלאנגט. היעדורך מוס נאטירליך דער אנטהייל איינער יעדען איינצעלנען געמיינדע בעדייטענד פערמינדערט ווערדען. דיא בערעכנונג איזט איינע זעהר לייכטע, ווענן מאן אין בעטראכט ציעהט, דאס אים פאָריגען יאהרע יעדע דער ביידען קאנצלייען צור פערטהיילונג אן איהרע געמיינדען 19000 גולדען, היייער יעדאָך בלאָס 14000 גולדען, אלזאָ אום פאָללע 5000 גולדען וועניגער, ערהיעלט. פאָן איינער זאָלך' האָכסט מאגערן אונטערשטיטצונג ווערדען דיא יידישען פאָלקס-שולען קוים ערשטארקען קאָננען. —

וויא געזאגט, וויר האבען געוויס געגען דיא בעטהייליגונג דער שטאטוס-קוואָ-געמיינדען אן דעם שולפאָנדע קיינע איינווענדונג, ווענן גלייך דיא נעאָלאָגען אונד אָרטהאָדאָקסען געמיינדען היעדורך עטוואס „צו קורץ" קאָממען. אללײן וויר מיססען איינערזייטס דיא פראגע אויפשטעללען: אָב עס דענן דעם קולטוס-מיניסטעריאום ניכט מאָגליך געוועזען וועהרע, מיט ריקזיכט דאראויף, דאס נעמליך איינע גראָססערע אנצאהל פאָן געמיינדען פאָם שולפאָנדע בעטהיילט ווערדען זאָלל — אויך איינע ענטשפרעכענד גראָססערע סוממע פיר פאָלקסשול-צוועקע צו בעשטיממען? אנדערערזייטס מיססען וויר פראגען: אָב דענן דיעזע פעראָרדנונג דעם מיניסטעריאומס ניכט ביידען קאנצלייען שאדען ווערדע? גאר פיעלע געמיינדען האבען זיך ביזהער איינציג אונד אלליין אויס דעם גרונדע דער איינען אָדער דער אנדערן קאנצלייא אנגעשלאָססען, אום מיט הילפע דער קאנצלייא איינע שול-סובווענציאָן צו ערלאנגען. דא אבער יעטצט דיא שטאטוס-קוואָ-געמיינדען דירעקט אום איינע אונטערשטיטצונג איהרער שולען איינקאָממען קאָננען, ווערדען זיא זיך געוויס אום דען פאָרטבעשטאנד דער קאנצלייען וועניג קיממערן. דיא ביידען קאנצלייען ווערדען דאנן מעהר קיינע צונאהמע ערהאלטען, זאָנדערן פיעלמעהר איינע אבנאהמע ערליידען. — דאס ענדע ווירד זיין, דאס אללעס וויעדער אין דיא אלטע אונאָרדנונג צוריקפאללען ווערדע. דיא פיעלען קעמפפע, דיא ביזהער אונטער דען יודען אונגארנס אונד זיעבענבירגענס געפיהרט וואורדען, ווערדען אלזאָ אָהנע יעדען נוטצען בלייבען. וויר גלייבען דאהער, עס וועהרע בעססער געוועזען, ווענן דאס מיניסטעריאום געזאגט העטטע, דאס וואָהל אויך דיא שטאטוס-קוואָ-געמיינדען שול-סובווענציאָנען ערהאלטען, דאָך נור ווענן זעלבע זיך אן איינע דער ביידען קאנצלייען ווענדען(?). דאס ווירדע דאצו בייטראגען, דאס דיא אָרדנונג טעגליך מעהר בעפעסטיגט ווירדע. דאס דיעס דאס שטרעבען דער רעגיערונג זיין מיססע, בריכט וואָהל ניכט ערסט געזאגט צו ווערדען.

אבער עס וויל אונס נאָך איבערדיעס שיינען, דאס ביי דער בעטהיילונג דער שטאטוס-קוואָ-געמיינדען דאָך אויך איין פעהלער בעגאנגען וואורדע. וויר וואָללען ניכט וויעדערהאָלען, דאס וויר זעלבסט דער אנזיכט זינד, מאן מיססע אויך דען שטאטוס-קוואָ-געמיינדען פאָם שולפאָנדע געבען. עס פראגט זיך יעדאָך, אויף וועלכע ארט דיעס געשיעהט? עס פראגט זיך פערנער, אָב דיעס ניכט אויף קאָסטען איינער פארטייא געשיעהט, דיא אָהנעהין בעציגליך דעם שולפאָנדעס איינע גראָססע „פערקירצונג" ערליידעט! ווענן מאן זיך ניכט זעלבסט טיישען וויל, ווירד וואָהל יעדער צוגעבען, דאס דיא מייסטען שטאטוס-קוואָ-געמיינדען, מיט וועניגען אויסנאהמען, נעאָלאָגע זינד. זיא שליעסען זיך בלאָס דעסהאלב דעם קאָנגרעסע ניכט אן, וויל זיא פירכטען, דאס אייניגע אָרטהאָדאָקסען, דיא דאָרט עקסיסטירען, זיך פאָן איהנען טרעננען. דא דיעזע נון, וויא געזאגט, זאָ גוט אלס דיא קאָנגרעסלער, איינענטליך נעאָלאָגע זינד, זאָ העטטע דער הערר מיניסטער אנדערס פערפאהרען מיססען. וויא פריהער, זאָללטע דערזעלבע אויך דיא פיר היייער צו פאָלקסשול-צוועקען בעשטיממטען 33807 גולדען נור אין צווייא העלפטען טהיילען; דיא איינע העלפטע פיר דיא נעאָלאָגען אונד דיא אנדערע העלפטע פיר דיא אָרטהאָדאָקסען. דיא קאָנגרעס-קאנצלייא העטטע זאָדאנן דיא פפליכט, פאָן דער איהר צוגעקאָממענען העלפטע אויך דיא שטאטוס-קוואָ-געמיינדען צו בעטהיילען, דא יא אויך דיעזע נעאָלאָגע זינד. — ווענן דער מיניסטער אבער פאָן דען 33807 גולדען 5708 ערסט פיר דיא שטאטוס-קוואָ-געמיינדען צוריקבעהאָלט, אונד בלאָס 28000 גולדען אונטער דיא ביידען קאנצלייען פערטהיילט, זאָ איזט דיא אָרטהאָדאָקסע פארטייא צו שאדען געקאָממען. דער שאדען בעטראָגט עבען דיא העלפטע פאָן 5808 גולדען, דיא נאָך איהר צוקאָממען זאָללטע. לויט דעם ערלאססעס דעם מיניסטערס שטעללט עס זיך אלזאָ הערויס, דאס דיא בעטהיילונג דער שטאטוס-קוואָ-געמיינדען אם שול פאָנדע, אויף קאָסטען דער אָרטהאָדאָקסען געשיעהט. דיא אָרטהאָדאָקסען קאָננטען דיעזע איינווענדונג אום זאָ עהער מאכען, אלס איהנען יא איין גראָססער טהייל דעם איינקאָממענס דעם שולפאָנדעס אָהנעהין דורך דען סעמינארבייא ענטצאָגען ווירד!

אינדעם וויר איבער דען ערוועהנטען ערלאס דעם קולטוס-מיניסטעריאומס אונזערע אנזיכט אָפפען אויסגעשפראָכען האבען, וואָללען וויר אויס דעמזעלבען נאָך פאָלגענדע פונקטע הערפאָרהעבען: יעדע געמיינדע, וועלכע אן איינע דער ביידען קאנצלייען אָדער דירעקט אן דאס קולטוס-מיניסטעריאום אום איינע שול-אונטערשטיטצונג זיך ווענדעט, מוס פאָלגענדעס אויסווייזען: 1) דיא צאהל דער שול-פפליכטיגען קינדער (פאָן 6 ביז 14 יאהרען) אונד דיא צאהל דער קינדער, וועלכע דיא שולע ווירקליך בעזוכען; 2) דיא צאהל דער אנגעשטעללטען לעהרער, אונד אָב דיעזעלבען אויך געזעטצמעסיג „געפריפט" זינד; 3) דיא צאהל דער שול-ציממער, דיא גראָססע דערזעלבען, אונד וויא דיא איינריכטונג אויסזיעהט; 4) דאס איינקאָממען דער שולע פאָן דען עלטערן אונד אויס דער געמיינדע-קאססע. אללע דיעזע פיער פונקטע מיססען דורך דען שול-אינשפעקטאָר בעשטעטיגט ווערדען. דיא פונקטע 1) אונד 3) מיססען יעדאָך אין קאָניגליכען פריישטאָדטען אויך דורך דען בירגערמייסטער, זאָנסט אבער דורך דען בעצירקס-שטוהלריכטער בעשטעטיגט ווערדען. דער קולטוס-מיניסטער האָלט זיך יעדאָך נאָך דאס רעכט פאָר, אויך וויייטערע ערקונדיגונגען דורך דען שול-אינשפעקטאָר איינצוציעהען, בעפאָר איינער שולע איינע אונטערשטיטצונג צוגעשפראָכען ווירד. דאס מיניס-

איינפֿרעגונג, דא זיא גלויבען, דאס מיט דער אבשאפֿפֿונג דער קבלה אויס דען קינדער-שולען אויך דיא גאנצע יידישע רעליגיאָן שווינדען מיססע. זיא פֿירכטען, דאס ענדליך קיינער דא זיין ווערדע, אום געגען דאס פֿיעבער אָדער איינע זאָנסטיגע קראנקהייט איינע „קמיעה" צו שרייבען, דיא איהנען דאָך מעהר גילט, אלס דיא ארצניימיטטעל איינער גאנצען אפאָטהעקע. וויא דיא „פרעססע" בעריכטעט, האבען דיא אָרטהאָדאָקסען וועניג אויסזיכט, מיט איהרער קבלה צו זיעגען. איבריגענס איזט דער „פרעססע" ניכט פֿיעל צו גלויבען, דא יא אללע פאָליטישען בלעטטער בייא דען געאָלעגען האלטען. וועגן דיא אָרטהאָדאָקסען נור מוטה גענוג האבען ווערדען, ווירד איהנען ניעמאנד טהון קאָננען, דא קיינע מאכט דאס רעכט האט, זיך אין ריין רעליגיאָזע אנגעלעגענהייטען צו מישען.

*) (סאָלידע מענשענ-פֿרעססער.) דאס עס נאָך ראָהע פֿאָלקער גיבט, וועלכע מענשענ-פֿלייש עססען, איזט בעקאננט. אבער דאס אויך גאנץ סאָלידע מענשען, פֿאָם הונגער געטריעבען, זיך דאצו ענטשליעסען, מענשענ-פֿלייש צו עססען, איזט דאָך עטוואס זעלטענעס. יעטצט עבען בעריכטען דיא בלעטטער איבער דרייא זאָלכע לייטע, דיא אויס הונגער מיט מענשענ-פֿלייש זיך וואָכען הינדורך ערנעהרען מוסטען. אם 13. נאָוועמבער אונטערגינג נעמליך איין שיפֿף אויף דעם מעערע, וועלכעס פֿאָן זיד-אמעריקא נאָך ענגלאנד רייזטע. פֿיעלע מיטרייזענדע רעטטעטען זיך, אינדעם זיא איינינע ברעטטער אין דער איילע צוזאממענ-נאגעלטען, אונד זיך מיט הילפֿע דערזעלבען אויף דעם מעערע הערומטריעבען. דא גינגען דען אונגליקליכען אבער אלסבאלד דיא לעבענס-מיטטעל אויס: אללע זאהען זיך פֿערלאָרען. דאָך דיא רעטטונג כאם אין דער גראָססטען נאָטה. איינער דער אונגליקליכען שטארב נעמליך, אונד דא ווארדע זיין טאָדטער קאָרפער ניכט, וויא עס זאָנסט איף דען שיפֿפֿען איבליך איזט, אינס מעער געוואָרפֿען. עס ווארדע פֿיעלמעהר דער טאָדטע קאָרפער אין שטיקע געטהיילט, געקאָכט אונד איינגעגעססען. נאָך וואר דער ערסטע טאָדטע ניכט גאנץ איינגעגעססען, אלס ווידער איין מאנן, דער אָן דעם מענשענ-פֿלייש זיך דען מאגען פֿערדאָרבען, שטארב. זאָ האטטען דיא איבריג געבליעבענען ווידער „פֿרישעס פֿלייש." פֿאָן 15 רייזענדען זינד נור דרייא אם לעבען געבליעבען, וועלכע נאָך דען אונגלעקליכסטען געפֿאהרען דיעזער טאגע אין לאָנדאָן אנגעלאנגט זינד. איינער פֿאָן דענזעלבען גאב דאָך אלסבאלד זיינען גייסט אויף. דיא אנדערען צווייא ליעגען גאנץ ענטקרעפֿטעט אים שפיטאלע, אונד איזט וועניג האָפֿפֿנונג פֿאָרהאנדען, דאס זיא לעבען בלייבען ווערדען. עס מוס דען אונגליקליכען דאס מענשענ-פֿלייש אלזאָ דאָך ניכט „גוט בעקאָממען" האבען.

*) (איין אמעריקאנישער הזן, דער זיך אין איראָפא פֿאָפּפּען

לאָסט.) דער קאנטאָר עמאנועל ראָזענצווייג אויס באָסטאָן (אמעריקא) איזט אויס עסטעררייך געבירטיג. דיעזער טאגע קאם דערזעלבע נאָך וויען, אום נאָך איינמאל זיינע אלטע הייטאטה צו זעהען. אין איינעם מאפֿפֿעע-הויזע קניפֿפֿטע ער מיט פֿערשיעדענען לייטען איין געשפרעך אָן, וואָבייא ער זיך אייסערטע, דאס ער גערנע שאָנע „עדעל-שטיינע" קויפֿען ווירדע. טאגס דאראויף ערשיענען אין דעם קוואַרטיערע דעם קאנטאָרס צווייא מענער, דיא איהם 12 עדעל-שטיינע צום אנקויפֿע אנבאָטען. דער קאנטאָר נאהם איינען דיעזער עדעל-שטיינע אונד טרוג איהן צום יו-וועליער, אום צו ערפֿאהרען, אָב דענן דיא שטיינע אויך עכט זינד. דער יו-וועליער ערקלערטע, דער שטיין זייא איין פֿיינער ברילראנט אונד איזט אלליין 70 גולדען ווערטה. נון קאם ער מיט דען ביידען מעננערן ווידער צוזאממען, אונד קויפֿטע איהנען דיא 12 שטיינע אום 840 גולדען אב, וועלכע ער אויך זאָגלייך אויס-בעצאהלטע. דאָך גלייך דאראויף בעגאנן איינער דיעזער מעננער צו שרייען, דאס ער דען האנדעל בערייע, דא ער היעבייא שאדען האבע. דאס ענדע וואר, דאס דער קאנטאָר דאס פֿאַקכען מיט דען 12 עדעלשטיינען דען מעננערן צוריקשטעללטע, דיא איהם נאטירליך דיא 840 גולדען ווידער צוריקגאבען. היערויף ענטפֿערנטען זיך דיא ביידען מעננער. עס דויערטע אינדעם קוים איינע קורצע פֿיערטעלשטונדע, אלס דיא ביידען מעננער צוריקקאמען אונד ערקלערטען, דאס זיא וועגען געלד-מאנגעלס זיך ענטשלאָססען האבען, דיא צוואָלף עדעל-שטיינע דאָך אום דען פֿריהערן פרייז פֿאָן 840 גולדען צו געבען. היערויף איבערגאבען זיא דעם קאנטאָר דאס פֿאַקכען מיט עדעלשטיינען, נאהמען נייערדינגס דיא 840 גולדען אין עמפֿפֿאנג אונד ענטפֿערנטען זיך. איינינע טאגע שפעטער קאם דער קאנטאָר ווידער מיט דעם יו-וועליער צוזאממען, דעם ער דאס פֿאַקכען מיט עדעל-שטיינען נאָך איינמאל צייגטע. דיעזער פריפֿטע דיעזעלבען אונד פֿאנד, דאסס דאס פֿאַקכען קיינע עדעל-שטיינע ענטהאלטע, זאָנדערן גלאז-וואַרען, וועלכע טייזענד וויא עדעל-שטיינע אויסזאהען. דיא ביידען שפיטצבובען האטטען נעמליך דיא עכטען עדעל-שטיינע אויס דעם פֿאַקכען הערויסגענאָממען אונד האבען גלאז-וואַרען הינייגעגעבען. זאָ האבען זיא דען אַרמען אמעריקאנישען „חזן" אום 840 גולדען געפֿאָפֿט. דעם אונגליקליכען דירפֿטע קינפֿטיג דיא לוסט פֿערגעהען, זיינע „ליעבע" הייטאטה נאָך איינמאל צו בעזוכען.

געשעפֿטסבעריכט

קוקורוץ נייער, אב באהנ-שטאציאָן 1.21½—1.27½ גול' פער צאָלל-צענטנער אונד פער קאססא.

האפֿער, נייער 2.25 — 2.35 גול' פער 50-פפֿד.

גערסטע פוטטער 2.35—2.45 גול., מאלצ-וואארע 2.55—3.70 גולד' פער 72 וויענער פפֿונד.

קאָרן 76—80-פפֿד. 3.15—3.27½ גולד.

מעהל-פרייזע (פער וויענער צענטנער זאממט זאק, פֿרייא אב פעסט): נומ' 0: 13 גולד. 25 קר., נומ' 1: 12 גול. 75 קר., נר' 2: 12 גול. 25 קר., נר' 3: 11 גול. 25 קר., נר' 4: 10 גול. 40 קר., נר' 5: 9 גול. 25 קר., נר' 6: 8 גולד. 20 קר., נר' 7: 7 גול. 20 קר., נר' 8: 5 גולד. 80 קר., נר' 8½: 4 גולד. 80 קר., פֿיינע קלייע 2 גול. 20 קר., גראָבע קלייע 2 גולד. 10 קר.

הילזענפֿריכטע: גראסע ווייסע באָהנען 3.85 גולד., צווערגעל 4.—, לינזען 5—7 גולד. עירבסען 5½ — 6½ גולד' פער צטר., גרויער מאָהן 15 גול. בלויער 16½ גול' פער מעטצען. הירזע-ברייִן 3.80 גולד' פער צאָלל-צטר. הירזע (קאָלעש) 1.90—2.10 גולד. פער 82 פפֿד. לייגזאמען 11½ גולד' פער 150 פפֿד. — האנפֿזאמען 4 גולד' פער 60 וויענער פפֿונד.

שפיריטוס נייע מעטהאָדע אים קליינען 35—35½ קר., אלטע-מעטהאָדע 36—37 קר.—

צוועטשקען, האָכ-פרימא באָסנישע פֿאס-וואארע 9½ גולד. —

צוועטשקענמוס (לעקוואר) 8½ גולד.

האָניג, געלייטערטער 21½—21¾ גולד., ווייסער 22¼— גול. וואכס-האָניג 18½ גולד.

אונשליטט (חלב) 28 — 29 גולד.

ניסע 9¾—10 גולד.

פעטראָלעאום: אין גראָססעם 11½ גולדען.

פֿעטטער שלאכטפֿיעה-מארקט. בייא דעם אם 23-טען ד. מ. היער אבגעהאלטענען וואָכען-מארקטע ווארדען פֿערקויפֿט 760 אָכסען דאס פאאר פֿאָן 180—300 גול' 427 קיהע דאס פאאר פֿאָן 145—230 גול. 106 מעלק-קיהע דאס שטיק פֿאָן 70—145 גול., 450 שטיק שאפֿע דאס פאאר 9 — 13 גול. רינדפֿלייש פער צענטנער 27 גול. - קר. ביז 29 גולד. — קר.

הייטע וויר נאָטירען: אונגארישע קוה-הייטע 60—65 גולד. אָכסענהייטע טראָקענע 58—62 גולד. קאלבפֿעללע אָהנע קאָפֿפֿע 120—125 גולד., מיט קאָפֿפֿען 110—115 גול. ראָסהייטע 6½—11½ גול. פער פאאר.

לעדער. פפֿונדהייטע איבער 40-פפֿד. 104—106 גול. איינמאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 18—22-פפֿד. 103—105 גולד., צווייםאל פֿערזעטצטע טערצען 25—30-פפֿד. 100—103 גולד. דרייםאל פֿערזעטצטע טערצען פֿאָן 35—38-פפֿד. 104—105 גולד. פֿיינע קוה-הייטע נעצאָגענע 10—11 פפֿד. 145—165 גולדען.

קאלבלעדער מיטטעל 245 — 255 גולד. פֿיינעס 265—275 גולד.

שאפֿוואָללע: פֿערקויפֿט ווארדען 300 צטר' איינשור פיר טוך צו 138 גולד. אונד 60 צטר' דעבריצינער צו 80 גולד.

לאָטטאָ-ציעהונג פֿאָם 24-טען דעצעמבער 1875.

טעמעשוואר	17	29	35	45	52
וויען	72	33	44	54	45
גראַץ	66	38	78	61	56

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער צאָלל-צטר
ווייצען, נייער באנאטער	81	4.35—4.25
" "	82	4.50—4.40
" "	83	4.75—4.65
" "	84	4.95—4.85
" "	85	5.15—5.05
" "	86	5.25—5.20
" "	87	—.—.—
" טהייס	81	4.50—4.40
" "	82	4.60—4.55
" "	83	4.85—4.75
" "	84	5.05—4.95
" "	85	5.20—5.10
" "	86	5.3—5.25
" "	87	—.—.—
" פעסטער באָדען	81	4.30—4.20
" "	82	4.40—4.35
" "	83	4.70—4.55
" "	84	4.90—4.80
" "	85	5.10—5.—
" "	86	5.20—5.15
" "	87	—.—.—
" ווייסענבורגער	81	4.50—4.40
" "	82	4.65—4.55
" "	83	4.85—4.75
" "	84	5.05—4.95
" "	85	5.15—5.10
" "	86	5.30—5.25

פֿריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער מעטצען
קאָרן	80	3.35—3.25
גערסטע מאלץ	72	3.30—2.70
גערסטע פוטטער	72	2.60—2.40
האפער	50	2.30—2.25
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	2.30—2.25
" נייער	" צענטנער	—.—.—
הירזע	50	2.10—2.—

ווייצען	מאטט פער דעצעמבער		—.—
"	" פריהיאהר	צ.-צטר.	4.90 —
קאָרן	" דעצעמבער		—.—
קוקורוץ	" מאי-יוני	80 פפֿד.	2.63 —
גערסטע	"		—.—
האפער	" דעצעמבער	78 פפֿד.	—.—
"	" פריהיאהר		2.42 —
רעפס	" אויג.-סעפט.		—.—

באללען-מעהל	ק' פל.
נומער 0	23.50
" 1	22.60
" 2	21.70
" 3	19.90
" 4	18.40
" 5	16.40
" 6	14.50
" 7	12.80
" 8	10.20
" 8½	7 —

שפיריטוס: אלטע מעטהאָדע פרעסהעפע	36 —
" נייע " קאַרטאָפֿפֿעל	35.—

קורז-טאבעללע פֿאָם 24. דעצעמבער.

געלד-קורז	ק' פל.
זילבער-אגיא	105.75
דוקאטען	5.33
עסטערדייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלד-שטיק (20 פראנקס)	9.08
נאפּאלעאָנדאָר	9.08
פרייסיש טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1.68
רוסיש רובעל	1.49

לאָזע	ק' פל.
1839-ער ראטהשילד-לאָזע גאנצע	242 —
דעטטא " פֿינפֿטעל	235.50
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	107 —
1860-ער " " גאנצע	111.90
דעטטא " " פֿינפֿטעל	117.75
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	133 —
דעטטא " 50 "	131.50
ראאב רעגולירונגס	21.75
סערבען-לאָזע	29 —
קרעדיט-לאָזע	167.25
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	28.25
דאָנוי-דאמפֿשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	94.50
אינסברוקער לאָזע	20 —
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	14 —
קראקויער " " 20	14.75
אָפֿנער " " 40	28 —
פאלפֿי " " 40	26.50
רודאלפֿ-לאָזע " 10	13.60
סאלם-לאָזע " 40	38.50

לאָזע	ק' פל.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	18 —
סט. גענאָיס " " 40	29.50
סטאניסלויער " " 20	17.75
טריעסטער " " 100	113.50
דעטטא " " 50	63 —
וואלדשטיין " " 20	22.50
ווינדישגרעצער " 20	22.25
אונגארישע פרעמיענלאָזע צו 100 גולד.	76.50
דעטטא צו 50 גולדען	76 —
וויענער לאָזע	101.75

ווערטה-פאפּיערע	ק' פל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	79.50
טעמעשוואר-באנאטער	79.50
זיבענבירגישע	79.20
גאליציש	86.50
בוקאווינער	84 —
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	101.50
וויינצעהנטס-אבלאזונגס-אבליגאציאָנען	74.50
פפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראָצענט	85.75
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 איינהאלב פראָצענט	79.25
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראָצענט	86.25
דעטטא צו 6 פראָצענט	88.50
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	88.75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS
Budapest, 1875. Druck v. M. Burian, Marokkanerhof.

קישע אנגעלעגענהייטען זיך הינײנמענגען מאַכטע, זאָ ווירד דיעס קוים פערמיידליך זיין. אין קאָנסטאנטינאָפּעל שטעהט נעמליך איינע רעוואָלוציאָן צו בעפירכטען, דיא געגען דיא קאטהאָליקען געריכטעט איזט. איינע זאָלכע קאטהאָליקען-פערפאָלגונג ווירד עסטערייך ניכט דולדען דירפען. — איינע פּראגער דעפּעשע פאָם 29. דעצעמבער מעלדעט דענן אויך, דאסס דאס רעגימענט נוממער 4, וועלכעס אין קאָשויא שטאציאָנירט איזט, דען בעפעהל ערהאלטען האט, נאך דער הערצעגאָווינער גרענצע צו מארשירען. דאס דייטעט דאָך דאראויף הין, דאס מאן זיך בייא אונס אויף אללעס געפאסט מאכט. עסטערייך ווירד זיך ניכט געוואלטזאם אין איינען קריעג שטירצען. אבער ווענן עס נאָטהיג זיין ווירד, דא ווירד עס אויך געוואלטיג לאָזשלאגען; אין וועלכעם פאללע וויר איינען אונגעוואָהנליך גראָססען קריעג צו ערוואַרטען האבען.

* (איין וואונדער- אָדער וואנדער-ראבבינער.) זייט דעם פּראָצעססע, וועלכען אין געוויססער אמייזען געגען דען זאָהן דעם סאנזער ראבבינערס אנגעשטרענגט האט, איזט עס מאָדע געוואָרדען, געגען דיא „חסידים" צו שימפּפען. וויר האבען זיינער צייט דיעזען פּראָצעס, דער וועגען איינעם „חרם" ענטשטאנדען איזט, אויספיהרליך מיטגעטהיילט. פאָם אויסגאנגע דעם פּראָצעססעס האָרט מאן ניכטס; ער שיינט „איינגעשלאפען" צו זיין. אום זאָ מעהר ערגערן זיך דיא צייטונגען, וועלכע נון געגען אללע חסידישען רעבבע'ס שאָנונגסלאָז דיא גראָססטען בעשימפּפונגען שלײדערן. זאָ ערצעהלט דיא וויענער „פּרעססע" פאָם 30. דעצעמבער איבער דען „רעבבען" אויס טורסק (אין רוסלאנד) פאָלגענדע געשיכטע: דערזעלבע מאס דיעזער טאגע נאך קראקויא. איינינע טאגע צופאָר ליעס ער זיין איינטרעפען אין קראקויא בעקאננט געבען. אלס דער צוג מיט דעם וואונדער-רעבבע (בעל מופת) אנלאנגטע, וואר שאָן איינע אונגעהייערע מענגע פאָן מעננערן, ווייבערן אונד קינדערן אים באהנהאָפע פערזאממעלט, וועלכע דען „היילגען" מיט ווילדעם פריידען-געשרייא בעגריסטען. דער „רעבבע" וואר אבער זעהר צוריקהאלטענד אים „צוריקגריססען". נור דיא פאָרנעהמסטען אונד רייכסטען חסידים האטטען דאס האָהע גליק, דאס דער רעבבע איהנען פריינדליך צו-ווינקטע אָדער גאר איהרע האנד מיט דער שפּיטצע איינעם פינגערס בעריהרטע. דיא מענגע וואר גליקליך, ווענן זיא נור איינען ציפּפען דער „שיבעצע" ערגרייפען אונד צום מונדע פיהרען קאָננטע. אין דער שטאדט היעלט זיך דער רעבבע ניכט אויף, וויל דיא שטאדטישע לופט פיר זיינע וואונדער ניכט געאייגנעט זיין זאָלל. ער פוהר דאהער פאָם אייזענבאהנ-האָפע דירעקט נאך פּאָדגאָרזשע, (איינעם דאָרפע נעבכט קראקויא). דאָרט נאהם ער בייא איינעם רייכען חסיד קוואַרטיער, וואָ ער דענן אויך פאָללע 14 טאגע בליעב. אבער וועהרענד דיעזער צייט וואר פּאָדגאָרזשע לעהאפטער אלס דיא גראָססטע שטאדט. פאָן וויט אונד ברייט קאמען נעמליך דיא חסידים הערבייא, אום זיך פאָם רעבבען „בענשען" צו לאססען. אבער דאס בענשען קאָסטעט געלד, פיעל געלד. ווער ניכט איינינע גאָלדענע דוקאטען הערגעבען קאָננטע, דעם וואר'ס ניכט מאָגליך, דען רעבבען צו זעהען. יעדער גאב זיין „קוויטטעל" דעם שנעלל-גבאי. אויף דעם „קוויטטעל" וואר אויפגעשריעבען, וואס דער איינע אָדער דער אנדערע ווינשע. לויט דיעזעם וואונשעס ווארדע דאנן אויך דיא „טאקסע" בעשטיממט, דא דער רעבבע עס בילליגער ניכט מאכען קאָננטע. דיעזע טאקסע נענגען דיא חסידים „פּדיון". איזט אלזאָ דער „פּדיון" ערלעגט, דאנן ערסט קאנן מאן זיך פאָם רעבבען „בענשען" לאססען. דער רעבבע פאָן טורסק וואר אויך פאָר עטוואַ דרייא יאהרען בערייטס אין קראקויא, וואָ ער „גאָטטעס-וואונדער" פערריכטעט האטטע. אם מייסטען זינד עס אבער דיא ווייבער, וועלכע דיא הילפע דעם רעבבען זוכען. דאמאלס ווארדע ער בייא פיעלען הייראטען מיט דער מצוה פערעהרט, „מסדר קידושין" צו זיין. אללעס איזט איבערצייגט, דאס אין זאָלכעם עהעפּאאר מיט פיעלען קינדערן געזעגנעט ווערדען מיססע. עס זאָלל זיך זאָגאר געטראָפען האבען, דאס איין זאָלכעס עהעפּאאר 3 מאָנאטע נאך דער הייראטה: מיט איינעם קינדע געזעגנעט ווארדע! (זאָ שרייבט שפּאָטטיש דיא „פּרעססע"). דער רעבבע זאָלל אינדעס אויך „אויף קרעדיט" בענשען. ארמע לייטע, וועלכע פאָר דרייא יאהרען דעם רעבבען קיינע דוקאטען געבען קאָננטען, ווארדען געגען איינען „וועכסעל" געבענשט. דא מאנכע פאָן דיעזען לייטען זייטדעם איינינע גילדען זיך ערוואָרבען האבען, זאָ זאגען זיא, דאסס דאס זכות דעס רעבבע דיעס בעווירקט האבע, דאמיט ער צו זיינעם געלדע קאָממע, אונד זאָ איילטען זיא נאטירליך, איהרע וועכסעל געגען בלאנקע דוקאטען איינצולאָזען. דיא לומדים אין קראקויא האססען דען רעבבע, דער איין געוואלטיגער עם הארץ איזט. איינער דיעזער לומדים אייסערטע זיך: „עס איזט ריכטיג, דאס טורסקער רעבבע איין וואונדערמאנן איזט, דא ער אלס אונוויססענדער מענש, דען לייטען זאָפיעל געלד אויספּאָפּפען קאנן!" — אלס דיא חסידים דיעזע אייסערונג האָרטען, איבערפיעלען זיא דען למדן אונד שניטטען דעמזעלבען דען „בארט אונד פאות" אב, דאמיט יעדער איהן פיר איינען „אפּיקורוס" האלטע. נאכדעם דער טורסקער רעבבע בערייטס איינינע טויזענד גולדען אין דער טאשע האטטע, רייזטע ער מיט זיינען קונסטשטיקען ווייטער, דענן איין „וואונדער-רעבבע" איזט אויך איין „וואנדער-רעבבע." — וויר שרייבען אללי דיעס אב, דאמיט מאן אין גאליציען ערפאהרע, וויא דיא „פּרעססע" געגען דיא חסידים שימפּפט. עס וועריע גוט, ווענן אויס סאנז אָדער טורסק איין שאַרפער געגענארטיקעל אין דער פּרעססע ערשיענע, דאמיט מאן וויססע, דאס אללי דיעס נור ליגע אונד „רשעות" איזט.

* (גראף לוינאי דער יינגערע, פאַר'ס געריכט ציטירט.) דער זאָהן דעם געוועזענען מיניסטער-פּרעזידענטען גראפען לוינאי האט עס אימטער פערזוימט, זיך צור אססענטירונג צו שטעללען. זיין ניכט-ערשיינען פערמאכטע ער ניכט צו ענטשולדיגען. אלס ער זיך ענדליך שטעללען מוססטע, דא ווארדע ער אונטערזוכט אונד פיר „אונטויגליך" בעפונדען. אבער אים זינגע דעם וועהר-געזעטצעס איזט יעדער, דער צור אססענטירונג ניכט ערשיינט אונד דיעס ניכט ענטשולדיגען קאנן, מיט איינער געפענגניס-שטראפע צו בעלעגען. דאס שטראפגעריכט ליעס דענזעלבען דאהער פאָרלאדען. אבער גראף לוינאי (דער יינגערע), וועלכער דען מוטה האטטע, צור אססענטירונג ניכט צו ערשיינען, ערשיען אויך פאָר דעם שטראפגעריכטע ניכט. נאכדעם דער געריכטליך פערפאָלגטע, מיטגליעד דעם אבערהויזעס איזט, האט דאס שטראפגעריכט ביים אבערהויזע אנגעזוכט, דענזעלבען אויסליעפערן צו וואָללען. ווארום דיעס נאָטהיג זייא, ווערדען אונזערע לעזער וואהל וויססען. וויר האבען יא ערסט פאָר קורצעם ערקלערט, דאס יעדעם מיטגליעד דעם פּארלאמענטעס (גלייכפיעל אָב דאסזעלבע אים אונטערהויזע אָדער אָבערהויזע זיטצט) פאָם געריכטע נור דאנן פערפאָלגט ווערדען קאנן, ווענן דאס פּארלאמענט היעצו זיינע איינווילליגונג גיבט. איבריגענס איזט דאס גאנצע ביים גראפען לוינאי נור איין פאָרם-פעהלער געוועזען. עס זאָלל דערזעלבע פאָן זאָלך' שוואכליכער קאָרפּער-קראפט זיין, דאס מאן אים פאָרהיניין וואוססטע, דאס ער צום מיליטער-דיענסטע ניכט טויגע. עס האנדעלט זיך היעבייא אלזאָ בלאָס, אום צו צייגען, דאס אויך איין גראף דאס געזעטץ אכטען אונד צור אססענטירונג ערשיינען מיססע! —

* (יידישע וואָהלטהעטיגקייט.) דאס „ישראל בני רחמנים" איזט דאָך איין הערהליכעס וואָרט. דער זינן דער וואָהלטהעטיגקייט האט דיא יודען אימטער געציערט. זעהר ערפרייליך וואר עס צוצוזעהען, וויא דיעזער טאגע אים היעזיגען

ניכט וועהקלאגען איבער דיא פערגאנגענהייט אונד פירכטען פיר דיא צוקונפט מיססען."

„אבער איבער דען ריטטער שטעפאן זאָללטען וויר אונס קיינען שמאס מאכען, ער האט אונס אויס איינער שרעקליכען לאגע בעפרייט. ווענן ער אין יענער שרעקליכען נאכט ניכט הערבייא-געאיילט וועהרע, וועהרען וויר לענגסט פערלאָרען. איך דיינען פאטער מלכה אונד דיך זעלבסט האט ער גערעטטעט." (זאגטע הדסה)

„איך וואוסטע דאמאלס ניכט (זאגטע מלכה), וואס מיט מיר אונד אום מיך פאָרגעהט. אבער זאגען קאנן איך אייך, דאס דער דאנק פיר אונזערע רעטטונג ניכט דעם ריטטער שטעפאן געביהרט. ער טהאט יענעס ניכט אויס איינעם וויללען, זאָנדערן אים אויפטראגע דעס קאָניגס ריכארד. — גלויבעט מיר, ריטטער שטעפאן האט עס גאר ניכט גערנע געטהאן, איך קאנן אייך זאגען, אונטער אללען ענגלענדערן איזט ער נאָך דער גראָססטע יודענפיינד. ער וואר אויך שאָן בייא אונס אין בעזוך, אבער ווענן איך איהם אין זיינע אויגען זעהע, קאָממט עס מיר פאָר, אלס אָב שלאנגען דורך זיינע אויגען בליקען. איך וויים ניכט, וואס מיר אן דעם מענשען זאָ צו-ווידער איזט, אבער זיינע נעהע האט פיר מיך עטוואס דריקענדעס, אונד עס איזט מיר ליעבער, ווענן איך איהן גאר ניכט זעהע. ער שטעללט זיך וואָהל זעהר פריינדליך, אבער זיין בליק איזט לויערנד, ער וויל היער וואהרשיינליך עטוואס ניכט גוטעס הערויסבריינגען; גוטעס וויל ער דורכאויס ניכט בעצוועקען, עס איזט מיר, אלס אָב זיך איין וואָלף מיט פריינדליכעם געזיכטע אונטער דיא לעממער איינגעשליכען העטטע."

„איך קאנן דיר זאגען (זאגטע חיה), דאס דיין פאטער עבענזאָ פאָן איהם אורטהיילט. זאגטע מיר דאָך מיינע גוטע הדסה, זאגטע מיר אויפריכטיג, וואס פיהרט דען ריטטער זאָ אָפט צו אייך אינס הויז. פריינדשאפט איזט עס ניכט, איך וויים, ער האסט דיינען פאטער."

„גלויבעט מיר, (זאגטע הדסה) איך זעלבסט ריכטעטע דיאזעלבען פראגען אן מיך, קאנן מיר אבער קיינע אנטוואָרט ערטהיילען. מיין פאטער מיינט וואהרליך, דאס איהן ריטטער שטעפאן אויס פריינדליכער טהיילנאהמע בעזוכט. דא איהם אבער דערזעלבע דורך אללערלייא נעפּלידער דיא צייט פערטרייבט, זאָ איזט מיר זיין בעזוך אנגענעהם, וויל ער דעם קראנקען פאטער נילט."

„דוא דענקסט אלס איינע גוטע טאָכטער אן דיינען פאטער (זאגטע חיה), דאס איזט געוויס זעהר לאָבענסווערטה, אבער נימם דיך אין אכט, דענן זעהע, דיין פאטער טרויט יעדעם. איך פאָן דען פריינדליכען וואָרטען דער קאָניגין האט ער זיך פיעלעס פערשפּראָכען אונד דיעזעס בלינדע פערטרויען, דיעזע לייכט-גלייביגקייט האט דיא יודען אינס פערדערבען געפיהרט. דאס בענעהמען דעס ריטטערס איזט צו אויפפאללענד, ער האט אירגענד איינע אבזיכט. איינע גוטע זיכער ניכט. היער אין ענגלאנד נעהמט איין קאטהאָליק ניכט זאָ לייכט אין איין יידישעס הויז, ווענן ער ניכט אירגענד איין געלד-געשעפט אָדער עטוואס אנדערעס אבמאכען וויל. וואס מיססען דיא לייטע דאצו זאגען, ווענן זיא דיעזען ריטטער פאסט טעגליך צו אייך געהען זעהען? זיא ווירדען עס שאָן איינעם איינפאכען קאטהאָלישען יונגען פערארגען, אונד נון ערסט גאר דעם ערדעלמאנגע, דעם פריינדע דעס קאָניגס, דעם קאָממאנדאנטען דעס שלאָססעס. איך בין איבערצייגט, דאס זיא עס איהם פיר אונגוט האלטען, אונד ער זעלבסט מוס דאס איינזעהען. אָהנע גרונד זעטצט ער זיך דעם אורטהיילע ניכט אויס. ער מוס זיכער איינע אבזיכט האבען, אן דערען ערדייכונג איהם מעהר ליעגט אלס אן דער גוטען מיינונג דער לייטע."

„אום דיא וואהרהייט צו געשטעהען, (זאגטע הדסה), זאָ איזט עס מיר זעלבסט שאָן איינגעפאללען, דאס ער עטוואס בעאבזיכטיגט. אונד פיעללייכט איזט מיינע פערמוטהונג ניכט פאלש. איהר הייסט איהן איינען פריינד דעס קאָניגס, דאס איזט ער אבער ניכט מעהר. דער קאָניג איזט איהם ניכט מעהר זאָ צוגעטהאן וויא פריהער, ער האט מאנכעס וואָרט פאללען לאססען, וועלכעס גאנץ דאראויף דייטעט, דאס מאן איהן דאהער אלס שלאָס-קאָממאנדאנטען היעהער נאך יאָרק שיקטע, אום איהן אויס דער נעהע דעס קאָניגס צו ענטפערנען. ריטטער שטעפאן מאכטע זיך אנפאנגס פאָן דער קראָנונג ריכארדס גראָסע האָפנונגען, ער גלויבטע, אדיוטאנט דעס קאָניגס צו ווערדען. איך וויים נור זאָ פיעל, דאס יעטצט ריטטער שטעפאן דען קאָניג האסט, דאָך מאָכטע ער נאָך אימטער זיינע פריהערע גראָסע ערלאנגען אונד צוריק צום האָפע נאך לאָנדאָן קאָממען.""

„נון, דא וויססען וויר יא נאָך ניכט, וויא דיעס מיט זיינעם אָפטערן בעזוכע בייא אייך צוזאממענהענגט?"

„איך דענקע מיר זאָ; דער שפּיטצבובע וויים, דאס יעטצט דער גראף סאליסבורי מיינעם פאטער צוגעטהאן איזט, וואס קאָננטע איהם נון ערוויגשטער זיין, אלס בייא דיעזער געלעגענהייט מיט דעם גראפען צוזאממענצוטרעפען, אונד פיעללייכט דורך דיא פירשפּראכע דעס גראפען ביים קאָניגע זיינע פריהערע עהרען-שטעללע צוריק צו ערלאנגען."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

טעריאום ווירד נור יענען שולען איינע סובווענציאָן צו טהייל ווערדען לאססען, וועלכע שאָן אים זיננע דעם געזעטצעס איינגעריכטעט זינד. איינע אויסנאהמע ווערדען נור יענע שולען בילדען, פאָן דענען מאן ערוואַרטען קאַנן, דאס זיא מיט הילפע דער איהנען צו טהייל געוואָרדענען אונטערשטיטצונג ז י ך ג ע ז ע ט צ ל י ך איינריכטען ווערדען. ניכט-געזעטצמעסיגע שולען בלייבען פאָן יעדער אונטערשטיטצונג א ו י ס ג ע ש ל אָ ס ס ע ן.

דיא באלד איינלויפענדען געזוכע מיססען ביז 15. פעבער דעם מיניסטעריאום אונטערברייטעט ווערדען; דיא שפעטער איינלויפענדען ביז לענגסטענס 15. יולי. שפעטערע געזוכע בלייבען אונבעריקזיכטיגט. אלל דיעזע בעשטיממונגען געלטען זאָוואָהל פיר בײדע קאנצלייען, אלס פיר דיא שטאאטס-קוואָ-געמיינדען, וועלכע יעטצט איהרע געזוכע ד י ר ע ק ט אנ'ס קולטוס-מיניסטעריאום צו ריכטען האבען.

ריקבליק אויף דאס יאהר 1875.

דיעזעס יאהר, וועלכעס נאָך בירגערליכער, געשעפטליכער אונד פאָליטישער צייט-רעכנונג יעטצט צו ענדע געהט, וואר ניכט רייך אן בעדייטענדען גראָסען פאָליטישען ערייגניססען. זאָ וויא דער געשעפטס-מאנן צו ענדע דעס יאהרעס איינען ריקבליק אויף זיינען ביזהעריגען געשעפטס-גאנג מאכט, אום דען ערפאָלג דעסזעלבען לייכטער צו ערזעהען; זאָ מאכט אויך דער פאָליטיקער צו ענדע דעס יאהרעס איינען ריקבליק איבער דען גאנג דער פאָליטיק, אום דאראוס מאנכע פאָלגערונגען פיר דאס נעכסטע יאהר צו שליעסען.

דאס אבלויפענדע יאהר בראכטע וואָהל פיעלע אנלאָססע צום אויסברוכע איינעס קריעגעס, איזט אבער דאָך אין פריעדליכעס געבליעבען. — בלאָס אין שפאניען אונד אין דער וועסטליכען טירקייא ווירד נאָך אימטער דער קריעג פאָרט געפיהרט. —

דיא קריעגס-אנלאָססע, וועלכע אין דיעזעס יאהרע אויפטויכטען, בלייבען אויך נאָך פיר דאס יאהר 1876, אונד עס איזט זעהר צווייפעלהאפט, אָב אויך דאס יאהר 1876 פריעדליך אבלויפען ווירד. זאָ לאנגע דיא קריעגס-אורזאכען ניכט גענצליך בעזייטיגט זינד, איזט אויף איינען דויערנדען פריעדען ניכט צו האָפפען.

אין עסטערדייך וויל דיא "שמערלינג-פארטייא" נאָך אימטער דיא פערלאָרענע מאכט אין דייטשלאנד ווידער צוריקגעווינגען, אין פראנקרייך ווירד פאָרטוועהרענד אן ראכע אונד ווידערפערגעלטונג געגען פרייסען געדאכט — אונד אין דער טירקייא זידעט אונד ברויזעט עס וויא אין איינעם קעססעל, דער יעדען איינענבליק איבערשיימען אונד איבערגעהען קאנן. דער נעכסטע קריעג איזט עבען נור אים „אָריענטע" צו ערוואַרטען.

דאס דרייא-קאיזער-בינדניס, וועלכעס זיך אין דעם אבלויפענדען יאהרע נאָך בעססער בעפעסטיגטע, צייגטע זיך ביז יעטצט וואָהל נאָך אימטער זאָ, אלס ווערע עס בלאָס צור ערהאלטונג דעס פריעדענס געשאפפען, דענן אין אללען ביזהעריגען פאָליטישען פראגען אין אייסווערטיגען אנגעלעגענהייטען האבען דיא דרייא בעפריינדעטען מעכטע נאָך אימטער צוזאממענגעהאלטען. — נון, אים נעכסטען יאהרע ווירד דיעזעס דרייא-קאיזער-בינדניס דיא „פייער-פראָבע" צו בעשטעהען האבען, אונד דא ווירד עס זיך צייגען, אָב דאס הויפטציעל דיעזער דרייא מעכטע ווירקליך נור דיא ערהאלטונג דעס פריעדענס איזט.

אין א ו נ ג א ר ן האט דאס אבלויפענדע יאהר נור איינע וויכטיגע פאָליטישע אנגעלעגענהייט צו טאגע געפאָרדערט — נעמליך דיא פערשמעלצונג דער פארטייען. אם פאָריגען „נייא-יאהרעסטאגע" היעלט נאָך דער דאמאליגע לינקען-פיהרער טיסאָ איינע זעהר העפטיגע רעדע געגען דיא דעאק-פארטייא, אין וועלכער ער דיא פערשמעלצונג מיט איהר אלס אונמאָגליך שילדערטע — אונד שאָן איינען מאָנאט דאראויף, אים מאָנאטע פעבער, איזט דיא פארטייא-פערשמעלצונג צו שטאנדע געקאָממען! אין אונגארן זעהנטע מאן זיך אימטער נאָך דעם פארטייא-פריעדען, דא דער פארטייא-קריעג שאָן זאָגאר אונטער דיא אונטערסטען קלאססען דעס פאָלקעס געדרונגען וואר. דיעזע זעהנזוכט נאָך איינער פארטייא-פערשמעלצונג איזט נון אין ערפיללונג געגאנגען, אונד דאס געגענווערטיגע מיניסטעריאום האט יעטצט איינע זאָלכע שטארקע פארטייא הינטער זיך, וויא עס נאָך קיין מיניסטעריאום אין אונגארן האטטע. העררן טיסאָ ווירד נון יעטצט אויך איינע נייא-יאהרעס-רעדע האלטען, אונד וויר זינד נייגיעריג, וויא ער זיך איבער דאס אבגעלויפענע יאהר אויסערן ווירד.

דורך דיעזע גראָסע מאַיאָריטעט אים רייכסטאגע וואר דאס אונגארישע מיניסטעריאום אים שטאנדע, זעהר פיעלע וויכטיגע אנגעלעגענהייטען אין קורצער צייט צו ערלעדיגען. זאָ צום ביישפיעל איזט היער דאס „באַדשעט" נאָך פאָר אבלויף דעס יאהרעס ערלעדיגט וואָרדען, וואס היער שאָן לאנגע ניכט דער פאלל וואר. דיא רעגיערונג צייגטע איהרע קונסט אין דער פערמינדערונג דער אויסגאבען אונד אין דער פערמעהרונג דער איננאהמען דורך שטייער-ערהאָהונג — אונד ענדליך אין דער אויפנאהמע איינער זעהר גינסטיגען „רענטען-אנלייהע".

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(ד ע ר א ו נ ג א ר י ש ע ה א נ ד ע ל ס-מ י נ י ס ט ע ר ד א נ ק ט א ב!) זייט איינעגען טאגען איזט היער דיא נאכריכט פערברייטעט, דאס דער אונגארישע האנדעלס-מיניסטער באראָן שימאָני אבדאנקען ווירד. טראָטצדעם שאָן צו וויעדערהאָלטען מאלען דיעזער נאכריכט ווידערשפראָכען וואורדע, טויכט דיאזעלבע יעדען טאג פאָן נייעם אויף, מאן דענקט זיך, עס מוס דאָך עטוואס אן דער זאכע זיין — אונד מאן גלויבט דאראן. — איינע געסטריגע אונגארישע צייטונג גיבט שאָן זאָגאר דיא גרינדע אן, ווארום דער אונגארישע האנדעלס-מיניסטער אבדאנקט. אין דיעזער צייטונג ווירד ערצעהלט, עס האט דען אונגארישען מיניסטער-פרעזידענטען, נעמליך העררן טיסאָ, זעהר פערדראָססען, דאס שימאָני דען האנדעלס-פערטראג מיט רומעניען, אלס דיעזער אים אונגארישען רייכסטאגע פיעלע געגנער פאנד, גאר ניכט פערטהיידיגטע. — העררן שימאָני האט עס וויעדער פערדראָססען, דאס בייא דער רייכסטאגס-פערהאנדלונג דעם רומענישען האנדעלס-פערטראגעס העררן טיסאָ דען העררן שימאָני גאר ניכט צו וואָרטע קאָממען ליעס. העררן טיסאָ האטטע נעמליך אויף יעדען אנגריפף זעלבסט געאנטוואָרטעט, טראָטצדעם נור העררן שימאָני אלס האנדעלס-מיניסטער העטטע אנטוואָרטען זאָללען. עס ענטשטאנד דעסהאלב איין בעדייטענדער פערדרוס צווישען דען בײדען מיניסטערן, וועסהאלב שימאָני פאָן זיינער מיניסטער-שטעללע צוריקטרעטען וויל. — זאָ מעלדעט דיא אונגארישע צייטונג. דאס געסטריגע אבענדבלאטט דעס „פעסטער ללאָיד" שרייבט היריבער פאָלגענדעס: „וויר זינד ניכט אין דער לאגע, דיא ריכטיגקייט דיעזער נאכריכט צו בעשטעטיגען אָדער אין אבערדע צו שטעללען, דאָך גלויבען וויר קוים, דאס העררן שימאָני וועגען יענעם קליינליכען פאָרפאללעס אבדאנקען ווערדע. ער ארבייטעט יעטצט זעהר פלייסיג דאראן, אום דיא אנגעלעגענהייט דעס צאָלל- אונד האנדעלס-פערטראגעס מיט עסטערדייך אינס רייגע צו ברינגען, אונד וועגן ער אבדאנקען וואָללטע, ווירדע ער ליעבער דיעזע שוויעריגע ארבייט זיינעם נאכפאָלגער איבערלאססען."

*(ד י א ה ע ר צ ע ג אָ ו י נ א.) וויא זעהר אויך דיא עסטערדייכישע רעגיערונג ניכט גערן „מיט דען וואפפען אין דער האנד" אין טירי-

---

פאָלליעטאָן.

ד י א י ו ד ע ן א י ן ע נ ג ל א נ ד.

(44-טע פאָרטזעטצונג.)

„„אלס איך אם קראָנונגס-טאגע מיינען ריכארד אלס קאָניג ערבליקטע (זאגטע מלכה ווייטער), דא דורכצוקטע מיך איין נרימטיגער שמערץ, איך היעלט מיך פיר בעטראָגען — אבער אלס איך נור ערסט ווידער רוהיג דענקען קאָננטע, אלס איך זאָ מאנכע נאכט אין פאָרטוועהרענדעם נאכדענקען דורכוואכטע, דא ווארד מיר אללעס קלאר, איך קאם דאראויף, דאס איך דאָך ניכט דיא בעטראָגענע בין — ריכארד האט מיך וואהרהאפט געליעבט; אבער ער מוסטע זיינער ליעבע ענטזאגען — ער איזט קאָניג — אונד איך ... ! גלויבע מיר, ער קאָננטע ניכט אנדערס, אונד זיין הערץ בלוטעט, וויא דאס מיינע. וויר ווארען קינדער, וויר קאָננטען ניכט דיא שראנקען, וועלכע דיא מענשען צווישען אונס לעגטען. — נון, וויר ביסען בײדע — ריכארד מוס קאָניג זיין אונד זיינע ליעבע אויס דעם הערצען רייסען — איך ווידער וויללל נור מיינען ליעבען עלטערן צו ליעבע לעבען, וועגן עס נאָטט מיר פערנאָננט.""

„זיעה נור (זאגטע הדסה), וויא דוא דיך פיעבערהאפט ערהיטצעסט אונד אימטער מעהר אונד מעהר אויפרעגסט! איזט דאס פיעללייכט דאס פראָהליכע געפלוידער, מיט דעם דוא דיך בייא מיינער אנקונפט אונטערהאלטען וואָללטעסט?"

„„איך בין איין קראנקעס קינד (אנטוואָרטעטע מלכה וועהמיטהיג לאכענד), מאן מוס נאכזיכט מיט מיינער שוועכע האבען, אונד גלויבע מיר, עס טהוט מיר זעהר וואָהל, וועגן איך מיך זאָ גוט פאָם הערצען הערונטער אויסשפרעכען קאנן, איך פיהלע מיין בעדריקטעס הערץ דאנן זעהר ערלייכטערט, עס איזט מיר וואָהל, איך בין געלאססען אונד הייטער, אלס העטטען דיא וואָרטע מיינע ברוסט בעפרייט. נון, ניכטס מעהר דאפאָן! זיעה, וויא דריסען שאָן אללעס מיט שנעע בעדעקט איזט, דער ווינטער איזט דאָך אויך שאָן, ניכט וואהר, אין שפאניען קענגט מאן קיינען ווינטער?""

„איינען קליינען ווינטער האבען וויר אויך אין שפאניען (זאגטע חיה), נור איזט ער זעהר מילדע, וויא היער דער פריהלינג. קינד! שפאניען מוסט דוא זעהען, דאנן קאננסט דוא ערסט דיעזעס לאנד לאָבען. דאָרט ווערדען א ל ל ע מענשען אלס מענשען בעטראכטעט אונד געאכטעט, אונד דער רעליגיאָנס-האס עקסיסטירט ניכט."

„וויר אין ענגלאנד (זאגטע הדסה), וויר מיינען, עס מוס שאָן זאָ זיין, דיא יודען מיססען פאָרטוועהרענד געהעטצט אונד פערפאָלגט ווערדען; אבער איהר קאָננטעט אויך היער זעהר שווער געוואָהנען, וויל איך אלס יידין דיא קאטהאָליקען אויף דער נאססע פערשפאָטטען."

„מיינע ליעבע הדסה, פיר איינע פרויא, דיא איהרען מאנן ליעבט, מוס יעדעס לאנד גוט זיין, וואָ זיא מיט איהרעם מאנגע וואָהנט (זאגטע חיה). זאָ איינע פרויא הייראטעט, איזט דערזעלבען איהר הויז דיא גאנצע וועלט, אונד וויא דאראויף דיא אויסען-וועלט ניכט מעהר קיממערן. מיין מאנן האט אויך היער אונטער דען יודען גוטע פריינדע, אונד וויר בעטראכטען אונס דא אלס איינע פאמיליע, מיט דען היעזיגען קאטהאָליקען וויל איך זעלבסט ניכט שפרעכען, דיא מיינען, זיא מאכען אונס רייך, וועגן זיא איין פריינדליכעס וואָרט אן אונס ריכטען."

„„איי, מוטטער, זאגע דאס פאָר הדסה ניכט, דוא האסט פערגעססען, ווער יעטצט זאָ פלייסיג איהר הויז בעזוכט. עס איזט ריטטער שטעפאן, דער יעטצט היער אָבערבעפעהלסהאבער דעס היעזיגען קאָניגליכען שלאָססעס איזט. הדסה איזט שטאָלץ אויף דיעזען האָהען בעזוך."" (זאָ שפראך מלכה שפאסענד.)

„מלכה דוא לאכסט, וועהע אונזערעם געלעכטער! וויא לייכטזיניג מאן דאָך איזט (זאגטע הדסה), וויר לאבען! אך, אין יענער שרעקליכען נאכט, אין וועלכער דיא לאָנדאָנער יודען ניעדערגעשלאכטעט אונד בערויבט ווארדען, אלס איך אין יענער נאכט דיעזען ריטטער שטעפאן צום ערסטען מאלע זאה, וויא ער מיט דען קאָניגליכען רייטערן הערײַנשפרענגטע, דא לאכטע איך ניכט. וויא איזט עס נור מאָגליך, דאס וויר שפאס טרייבען, נאכדעם וויר זאָ פירכטבארעס ערלעבט האבען? אונד זינד דענן דיא שפורען יענער שרעקליכען ערייגניססע שאָן זאָ פערווישט, דאס וויר זיא פערגעססען דירפען. מיינע אונגליקליכען עלטערן ליעגען צו בעטטע אונד קאָננען זיך נאָך אימטער ניכט ערהאָלען."

„געניעסע דאָך איינען היטערען איינענבליק אָהנע פאָרוואורף (זאגטע חיה). דאס לעבען ווערע איינע אונערטרעגליכע לאסט, וועגן וויר אונס פאָרטוועהרענד אן דיא פערגאנגענען ליידען עראינגערן וואָללטען, דאבייא צישטערן וויר אויך נאָך פיר דיא צוקונפט. זייען וויר דאהער פראָה, וועגן וויר וועניגסטענס איינען טאג האבען, אן וועלכעם וויר

איזראעליטישען טעמפעל - געביידע 90 וואיזענ-קינדער (יתומים) פֿאָם קאָפּפֿע ביז צו דען פֿיסען נייא בעקליידעט וואורדען. עס איזט דיעס אום זאָ אנערקעננענסווערטהער, אלס יא היער איסערדעם איין יידישעס וואיזענ-הויז (בית יתומים) בעשטעהט, וואָ צאהלרייכע קינדער דיא קיינען פֿאטער אונד קיינע מוטטער האבען, מיט וואָהנונג, קאָסט, קליידונג פֿערזעהען ווערדען. איבערדיעס ווערדען דיעזע הילפֿלאָזען קינדער גרינדליך אונטעררריכטעט, דאמיט זיא ברויכבארע מענשען ווערדען, דיא זיך אים לעבען פֿאָרטהעלפֿען קאָננען.

* (230 יידישע שול-קינדער בעקליידעט.) עבענזאָ וויא נאָך יעדען חנוכה, זאָ וואורדען אויך היער אין וויען געלעגענטליך דעם חנוכה-פֿעסטעס 230 ארמע יידישע שול-קינדער מיט גוטען ווינטער-קליידערן פֿערזעהען.

* (ציטענטירונגען.) נאָך דעם נייען געזעטצע מיססען נור זאָלכע פֿאָססער צימענטירט ווערדען, אין וועלכען ויין, ביער אָדער אַנדערע גייסטיגע געטרענקע צום פֿערקויפֿע געבראכט ווערדען. פֿאָססער פֿיר דען פריוואט-געברויך זינד פֿאָן דעם צימענטירונגס-צוואנגע בעפֿרייט.

* („משנה שם משנה מזל.“) עס איזט איין אלטער גלויבע אים יודענטהומע, דאס דורך דיא נאמענס-ענדערונג אויך דאס גליק זיך ענדערע. דיעזער מיינונג דירפֿטע אויך דער ווערשעטצער קויפֿמאנן קראָנשטיין געוועזען זיין, דער דיעזער טאגע פֿערהאַפֿטעט וואורדע. דער וואהרע נאמע דעם פֿערהאַפֿטעטען איזט נעמליך האנדלער. ער איזט אויס שלעזיען, וואָ ער וועגען בעטרוגעס צו איינער לענגערען קערקער-שטראפֿע פֿעראורטהיילט וואורדע. דאָך געלאנג עס דעמזעלבען, אויס דעם געפֿענגניססע צו ענטקאָממען, וואָרויף ער זאממט פֿאמיליע אויס שלעזיען פֿערשוואנד. נון טריעב ער זיך אין אונגארן הערום אונטער דעם אנגענאָממענען נאמען קראָנשטיין. אין ווערשעטץ פֿאנד ער פֿריינדליכע אויפֿנאהמע, אינדעם דיא דאָרטיגען יודען איהם צור ערריכטונג איינעם מעהל-געשעפֿטעס פֿערהאלפֿען. דער מאנן האטטע גליק. שאָן נאָך קורצער צייט ערווארב ער זיך איין היבשעס פֿערמאָגען, קויפֿטע זיך הויז אונד פֿעלדער אונד ערווייטערטע איממער מעהר זיין געשעפֿט. אלס רעדליבער געשעפֿטס-מאנן בעקאננט, קאָננטע ניעמאנד דאראן דענקען, דאס דערזעלבע טראָטצדעם איין פֿערברעכען אויף דעם געוויססען האבע. אללעס גינג דאהער רעכט גוט ביז צום „קראך.“ דיעזער האט אויך אונזערעם קראָנשטיין איינען געוואלטיגען שטאָס פֿערזעטצט. דאס אונגליק קאָממט יעדאָך זעלטען אלליין. אין דער מיינונג, דאס מאן איהן אין שלעזיען יא לענגסט פֿערגעססען האבע, קניפֿפֿטע ער אויך מיט דאָרטיגען קויפֿלייטען געשעפֿטס-פֿערבינדונגען אן. דאָך איינער דיעזער קויפֿלייטע, דער פֿאָר עטווא 13 יאהרען עבענפֿאללס פֿאָן קראָנשטיין בעטראָגען וואורדע, ערקאננטע אלסבאלד, דאס קראָנשטיין קיין אנדערער איזט, אלס יענער האנדלער, וועלכער פֿאָר מעהר אלס צעהן יאהרען אויס דעם קערקער ענטשפרונגען אונד זאָדאנן זאממט פֿאמיליע אויס שלעזיען פֿערשוואונדען וואר. ער מאכטע זאָפֿאָרט ביים געריכטע אין שלעזיען דיא אנציינגע, וועלכעס זיך אן דאס ווערשעטצער געריכט וועגען אויסליעפֿערונג דעם פֿערברעכערס ווענדעטע. דאס ווערשעטצער געריכט נאהם נון מיט קראָנשטיין איין פֿערהאָר פֿאָר, דער עס אויך בעקאננטע, דאס ער האנדלער הייסע אונד אויס דעם קערקער ענטשפרונגען זייא. דערזעלבע דירפֿטע באלד ווירקליך דעם שלעזישען געריכטע אויסגעליעפֿערט ווערדען, דאמיט ער זיינע שטראפֿע נאכטרעגליך אבביסע. עס איזט איין וואהרעס גליק, דאס פֿיר קערקער-יאהרע קיינע פראָצענטען גערעכנעט ווערדען, זאָנסט מיסטע ער, דא דיא פֿעראורטהיילונג בערייטס פֿאָר 13 יאהרען שטאטטפֿאנד, וועגען „פֿערצוגס - צינזען“ פֿאסט צווייאמאל זאָלאנגע זיטצען, אלס דאס אורשפרינגליכע אורטהייל לויטעט. מערקווירדיג איזט, דאס דער אונגליקליכע צווייא זאָהנע ביים מיליטער האט, דיא עבענפֿאללס אונטער דעם נאמען קראָנשטיין דיענען.

* (איין וויינאכטס-אונגליק.) אונטער דיעזעם טיטעל בראכטען וויר אין פֿאָריגער נוממער איינע טעלעגראַפֿישע דעפעשע איבער איין אונגליק, דאס אין דעם דאָרפֿע העליקאָן (שווייץ) זיך צוטרוג. נון ליעגען היריבער פֿאָלגענדע בעריכטע פֿאָר: עס וואַרען פֿאָן דער גאנצען געגענד צאהלרייכע מענשען נאָך העליקאָן געקאָממען, וואָ אים שול-געביידע איין וויינאכטס-פֿעסט געפֿייערט וואורדע. פּלאָטצליך שטירצטע איינע טרעפּפּע איין, וואָדורך 72 פערזאָנען, וואָרונטער מעננער, פֿרויען אונד קינדער, געטאָדטעט וואורדען. איבערדיעס ערהיעלטען 40 פערזאָנען שווערע פֿערוואונדונגען, דיא צום טהיילע „לעבענס-געפֿעהרליך“ זינד. דאס אונגליק ווערע נאָך איין גראָססערעס געוועזען, ווערע עס איינעם יונגען קנאבען ניכט געלונגען, דיא גראָססע גלאָקע דעם שול-געביידעס אין בעוועגונג צו זעטצען אונד זאָ דאס גאנצע דאָרף צור רעטטונג צוזאממענצורופֿען. דער יאממער וואר איין אונבעשרייבליכער. איין מאנן צאָג פֿאָן דען טרימטערן פֿיעלע טאָדטע קאָרפּער הערפֿאָר, אונטער דענען ער שפעטער זיינע פֿרויא אונד צווייא קינדער ערקאננטע. ווייבער פֿאנדען איהרע מעננער טאָדט, מעננער איהרע ווייבער. אונטער דען טאָדטען גיבט'ס פֿיעלע מיט צערשמעטטערטען גהירן אונד געבראָכענען גליעדערן. אנדערע היננעגען בליעבען אינפֿערלעטצט אונד שטארבען בלאָס דען ערשטיקונגס-טאָד. דאס שול-הויז איזט ערסט אים יאהרע 1865 ערבויט וואָרדען. אים זאָ אונערוואַרטעטער קאם דער איינשטורץ דעסזעלבען.

* (דער אדוואָקאט קעללער — לעבט!) וויר האבען אין לעטצטער נוממער בעריכטעט, דאס דער אדוואָקאט קעללער אין דיולא פֿאָן איינעם מענשען, דעססען פראָצעס ער געפֿיהרט אונד פֿערלאָרען האט, איבערפֿאללען אונד ערמאָרדעט וואורדע. נון ווירד אויס דיולא געשריעבען, דאס קעללער וואָהל איבערפֿאללען, אבער ניכט ערמאָרדעט וואורדע. דער מאנן, דער ווירקליך איינען מאָרד בעאבזיכטיגטע, וואורדע בערייטס דעם קרימינאל-געריכטע איבערליעפֿערט. דיעזען פראָצעס ווירד ער געוויס פֿערליערען.

* (נאפּאָלעאָן וויעדער אן דער שפּיטצע!) אם 27-טען דעצעמבער וואורדע דאס שטיינ-בילד פֿאָן נאפּאָלעאָן I. וויעדער אויף דיא זאָגענאנטע „וואנדאָם-זיילע“ אויפֿגעשטעללט. דיא וואנדאָם-זיילע איזט פֿיר דיא אייטעלקייט דער פֿראנצאָזען זעהר וויכטיג. זיא איזט פֿאָן יענען קאנאָנען געגאָססען וואָרדען, וועלכע נאפּאָלעאָן דער ערסטע, אין דער 3-קאיזער-שלאכט פֿאָן אויסטערליטץ פֿאָן דען פֿיינדען וועגגענאָממען האטטע. אבער דיא פֿאָלקס-גונסט איזט יא אין פֿראנקרייך וויא איין אפּריל-וועטטער. זאָ וואורדע נאפּאָלעאָן וועהרענד דער קאָממוניסטענ-ווירטהשאַפֿט מיט דער וואנדאָם-זיילע צוזאממען געשטירצט. — נון וואורדע יעטצט דעם בילדע נאפּאָלעאָנס I. וויעדער דיא עהרע צו טהייל, אויף דער שפּיטצע דער וואנדאָם-זיילע צו גלענצען. דיא זאכע העטטע אן אונד פֿיר זיך קיין זאָ גראָססעס אינטערעססע. אלליין זיא וויזט דארויף הין, דאס טראָטץ דער רעפּובליק אין פֿראנקרייך דאס פֿראנצאָזישע פֿאָלק זיך נאָך אימטער פֿיר נאפּאָלעאָן בעגייסטערן קאנן. היערויס געהט נון הערפֿאָר, דאס דער יונגע פּרינץ לולו נאפּאָלעאָן ניכט אללע האָפֿנונגען אויפֿצוגעבען בריכט, איינסט דען טהראָן פֿראנקרייכס בעשטייגען צו קאָננען.

געשעפֿטסבעריכט

פעסטער-פרייזע.

פעסטער שלאכט-פיעהמארקט. דער אויפטריעב אויף דעם נעסטיינען היער שטאטטגעפֿונדענען שלאכטפֿיעהמארקטע בעטרוג 762 שטיק. מילכ-קיהע 90 שטיק. פרייזע פֿיר אָכסען 24—$27^1/_2$ פֿל. פֿיר קיהע 24—$26^1/_4$ פֿל. פֿיר ביפּפֿעל — פֿל. פער צענטנער, שלאכטגעוויכט, זאממט פֿערצעהרונגס-שטייער. דאס געשעפֿט וואר שוואך.

וויענער פרייזע.

ריבאָל $24^3/_4$ גולדען. —
ליינאָל $19^1/_4$ גולדען. —
פעטראָלעאום $10^3/_4$ גולד.
שפּיריטוס 36 קר.

לאָטטא-ציעהונג פֿאָם 29-טען דעצעמבער 1875.

ברינן	64	61	30	90	18

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר בר״י רייז.

פֿרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעטס-געוויכט	פער צאָלל-צענטר
ווייצען, נייער באנאטער	.	81	4.35—4.25
„ „	.	82	4.50—4.40
„ „	.	83	4.75—4.65
„ „	.	84	4.95—4.85
„ „	.	85	5.15—5.05
„ „	.	86	5.25—5.20
„ „	.	87	—.—.—
„ טהייס	.	81	4.50—4.40
„ „	.	82	4.60—4.55
„ „	.	83	4.85—4.75
„ „	.	84	5.05—4.95
„ „	.	85	5.20—5.10
„ „	.	86	5.3—5.25
„ „	.	87	—.—.—
„ פעסטער באָדען	.	81	4.30—4.20
„ „	.	82	4.40—4.35
„ „	.	83	4.70—4.55
„ „	.	84	4.90—4.80
„ „	.	85	5.10—5.—
„ „	.	86	5.20—5.15
„ „	.	87	—.—.—
„ וויעסעלבורגער	.	81	4.50—4.40
„ „	.	82	4.65—4.55
„ „	.	83	4.85—4.75
„ „	.	84	5.05—4.95
„ „	.	85	5.20—5.10
„ „	.	86	5.30—5.25

פֿריכטע	קוואליטעטס-געוויכט	פער מעטצען
קאָרן	80	3.35—3.25
גערסטע מאלץ	72	3.30—2.70
גערסטע פוטטער	72	2.60—2.40
האפער	50	2.30—2.20
קוקורוץ באנאטער	פער מעטצען	2.30—2.25
„ נייער	„ צענטנער	—.—.—
הירזע	50	2.10—2—

טערמינ-פרייזע					
ווייצען	„	פריהיאהר		צ.-צטר.	4.90—
קאָרן	„	דעצעמבער			—.—
קוקורוץ	„	מאי-יוני		80 פפד.	2.63—
גערסטע	„				—.—
האפער	„	דעצעמבער		78 פפד.	—.—
	„	פריהיאהר			2.41—
ריפס	„	אויג.-סעפט.			—.—

(מאסט פער דעצעמבער; —.— in the first row of the price column)

באללען-מעהל

		קר. פל.
נוממער 0		23 50
„ 1		22 60
„ 2		21 70
„ 3		19 90
„ 4		18 40
„ 5		16 40
„ 6		14 50
„ 7		12 80
„ 8		10 20
„ $8^1/_2$		7 —

שפּיריטוס: אלטע מעטהאָדע פרעסהעפֿע	36 —
„ נייע „ קארטאָפֿפֿעל	34.—

קורז-טאבעללע פֿאָם 30. דעצעמבער.

געלד-קורז

	פל.	קר.
זילבער-אגיא	104	10
דוקאטען	5	32
קעסטרייך-אונגארישעס 8 גולדען גאָלדשטיק (20 פראנקס)	9	06
נאפּאָלעאָנדאָר	9	06
פרייסישע טהאלער (קאססענאנווייזונגען)	1	68
רוסישע רובעל	1	48

לאָזע.

	פל.	קר.
1839-ער ראָטהשילד-לאָזע גאנצע	238	—
דעטטא „ פֿינפֿטעל	235	50
1854-ער 4 פראָצענטיגע שטאאטס-לאָזע	107	—
1860-ער „ „ גאנצע	111	90
דעטטא „ „ פֿינפֿטעל	117	75
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	132	50
דעטטא „ 50 „	131	50
כאָמאַ רענטענשיינע	21	75
טייסן-לאָזע	25	50
קרעדיט-לאָזע	167	—
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	28	25
דאָנוי-דאמפּפֿשיפֿפֿ-פֿאהרט-לאָזע	94	50
אינסבריקער לאָזע	20	—
קעגלעוויטש „ צו 10 גולדען	14	—
קראקויער „ „ 20	14	75
אָפֿנער „ „ 40	27	50
פאלפֿפֿי „ „ 40	26	75
רודאָלפֿסלאָזע „ 10	13	60
סאלם-לאָזע „ 40	38	50

לאָזע.

	פל.	קר.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	18	—
סט. גענאָיס „ „ 40	29	—
סטאניסלויער „ „ 20	17	75
טריעסטער „ „ 100	113	50
דעטטא „ „ 50	63	—
וואלדשטיין „ „ 20	23	—
ווינדישגרעטצער „ „ 20	22	25
אונגארישע פרעמיענלאָזע צו 100 גולד.	76	75
דעטטא צו 50 גולדען	76	—
וויענער לאָזע	101	75

ווערטה-פאפּיערע.

	פל.	קר.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	79	75
טעמעשוואר-באנאטער	79	75
זיעבענבירגישע	79	25
גאליציש	86	—
בוקאווינער	84	—
אונגארישע אייזענבאהנ-אנלעהען	101	50
וויינצעהענטס-אבלאזונגס-אבליגאציאָנען	74	50
פּפֿאנדבריעפֿע דער אונגארישען באָדענקרעדיט צו 5 אייגהאלב פּראָצענט	85	75
דער אונגארישען היפּאָטהעקען-באנק צו 5 אייגהאלב פּראָצענט	79	50
דער אונגארישען אללגעמיינען באָדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פּראָצענט	86	75
דעטטא צו 6 פּראָצענט	88	50
דער פעסטער קאָממערציאל-באנק	88	75

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS

Budapest, 1875. Druck v. M. Burian, Marokkaner Hof.